

Datum: 2016-02-10
Vårt diarienummer: 912-2015-1950

Yttrande över betänkandet "Bostäder att bo kvar i" (SOU 2015:85)

Formas, forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande, har uppmanats att yttra sig över rubricerat ärende.

Formas lämnar synpunkter på de delar i utredningen som berör forskning inom Formas ansvarsområde och det förslag som berör Formas verksamhet.

Formas roll som forskningsfinansiär

Formas uppdrag är att främja och stödja grundforskning och behovsmotiverad forskning inom områdena miljö, areella näringar och samhällsbyggnad. Formas har också till uppgift att nyttiggöra forskningsresultat och främja en hållbar utveckling i samhället. Ungefär hälften av Formas forskningsanslag fördelas i en årlig öppen utlysning inom hela Formas ansvarsområde. Övriga medel fördelas främst inom olika riktade satsningar på olika tematiska områden.

Sammanfattning av Formas synpunkter och kommentarer

- Formas anser att gemensam riktad satsning tillsammans med Forte för forskning om utformning av bostäder och boendemiljöer ur ett tillgänglighetsperspektiv bör ha en bredare ansats än betänkandets förslag. Forskning bör bara prioriteras om ansökningarna bedöms hålla hög vetenskaplig kvalitet och relevans, vilket ytterligare stärker behovet av en bredare ansats än det förslag som presenteras i betänkandet.
- Formas har både under 2015 och tidigare finansierat projekt som till stor del omfattar tillgänglighetsfrågor och äldres boendesituation.
- Formas har pågående och kommande satsningar inom hållbart samhällsbyggande, urbaniseringens utmaningar och möjligheter. Formas stödjer också det strategiska innovationsprogrammet Smart Built Environment. Inom dessa satsningar finns möjlighet att söka medel för frågor som rör tillgänglighet, äldres boendesituation och hur digitaliseringen och tekniska innovationer kan bidra till ökad kvalitet i boendet.

Formas synpunkter

Formas synpunkter följer rubrikernas disposition i betänkandet.

3 Överväganden och förslag

3.4 Utvärdering, forskning och utveckling

Utredningen föreslår att forskningsråden Forte och Formas avsätter sammanlagt 20 miljoner kronor om året under 2017–2021 för forskning om utformning av bostäder och boendemiljöer ur ett tillgänglighetsperspektiv. Forskningen ska ge ökad kunskap om hur det fungerar att använda moderna hjälpmedel och tekniska lösningar i olika typer av bostäder och vilken betydelse utformningen av bostaden har för möjligheterna till kvarboende och assistens i hemmet vid en funktionsnedsättning. Den ska ge underlag för en översyn av tillgänglighetskraven i bygg- och arbetsmiljölagstiftningen.

Formas anser att gemensam riktad satsning tillsammans med Forte för forskning om utformning av bostäder och boendemiljöer ur ett tillgänglighetsperspektiv bör ha en bredare ansats än betänkandets förslag. Olika perspektiv på tillgänglighetsfrågor som även inkluderar social hållbarhet bör lyftas fram. Utöver det bör även de möjligheter som digitaliseringen i samhället medger under planering och utformning av bostäder inkluderas, utöver nya tekniska lösningar som också kan bidra till smartare och tryggare boendemiljöer för äldre och personer med funktionsnedsättningar.

Det är också viktigt att beakta hur kvalitet och relevans säkras i forskningen när anslag riktas till tydligt avgränsade områden. Om inte extra finansiering tillförs minskar forskningsrådets möjlighet till prioriteringar utifrån vetenskaplig kvalitet och relevans. Forskning inom det utpekade området bör bara prioriteras om ansökningarna bedöms hålla hög vetenskaplig kvalitet och relevans, vilket ytterligare stärker behovet av en bredare ansats i en riktad satsning än det förslag som presenteras i betänkandet.

6 Kommunernas förutsättningar att klara bostadsförsörjningen för de äldsta

6.5.10 Tillgänglighetsfrågorna lyser med sin frånvaro i forskningen

Utredningen menar att pågående forskning, framför allt inom samhällsbyggnad, inte belyser tillgänglighetsfrågor i tillräcklig omfattning och nämner ett antal forskningsprojekt och forskningsmiljöer som exempel. Formas vill komplettera denna bild med att lyfta fram ett antal av Formas nyligen finansierade projekt som till stor del omfattar tillgänglighetsfrågor. Projekten har finansierats inom programmet Hållbart samhällsbyggande. Framför allt rör det den starka forskningsmiljön Architectural Inventions for Dwelling, Ageing and Healthcare (AIDAH) vid Institutionen för Arkitektur, Chalmers tekniska högskola. Gruppens forskning adresserar tre stora utmaningar. Den första består i att utveckla ett anpassat utbud av

bostadsformer på marknaden som tillgodoser nya behov i en allt mer accentuerad mångfald av livsstilar och boendepreferenser och som också förmår att underbygga ett långsiktigt hållbart vardagsliv. Den andra utmaningen består i att möta det starkt växande behovet att skapa god livskvalitet och passande boendeformer med utvidgade vårdtjänster för en allt äldre befolkning och samtidigt en god arbetsmiljö för personalen. Den sista utmaningen består i att finna lösningar för att erbjuda medborgare en avancerad och relevant vård i hemmet eller skapa hemliknande och läkande miljöer för de som vistas långvarigt eller kortvarigt i sjukhusvård.

Perspektiven utvecklas i forskningsprojektet *"Hållbar bostads kvalitet som prioritet i strategier för livskvalitet: Situationer av boende, åldrande och hälsovård i transdisciplinär samverkan. AIDAH Projekt 2015-2017* (beviljat 2015). Frågor som adresseras handlar om bostaden och det långsiktiga kvarboendet, goda bostads- och vårdkvaliteter i hållbara hemmiljöer och hälsofrämjande, läkande och ändamålsenliga vårdmiljöer. Projektet kommer bland annat göra en analys av rumsliga egenskaper i bostadsproduktion på lokal nivå 1992-2015. Fokus kommer att vara på villkor för kvarboendepincipen i ett längre tidsrum för bättre kunskap om bostadsutformning och anpassning.

Formas beviljade under 2015 ytterligare ett projekt som berör tillgänglighet, *"Hur ska demensvänliga utomhusområden i städer utformas?"*. Projektet syftar till att öka kunskapen om hur demensvänliga miljöer skapas och kommer utveckla verktyg för design av utemiljöer för demenspatienter.

Frågor rörande tillgänglighet finns även med i Formas underlag till Sveriges forskningspolitik 2017-2027. Formas lyfter här fram att *"det finns stora samhällsbehov av forskning rörande den snabba urbaniseringen, hur vi kan bygga för ekonomiskt svagare samhällsgrupper, hur vi hanterar förtätning av städer och hur vi skapar inkluderande, demokratiska och trygga samhällen"*. Delar av detta kommer att konkretiseras i en kommande utlysning under 2016 inriktad på urbaniseringens utmaningar och möjligheter, där begrepp som *boende och byggande, service och välfärd, tillgänglighet, det sociala livet och människors sammanhållning*, kommer finnas med i utlysningstexten. Vidare föreslår också Formas att regeringen avsätter särskilda medel för en långsiktig programsatsning på området hållbar urbanisering, där frågor rörande tillgänglighet också kommer in.

Slutligen är Formas också ansvarig myndighet för det strategiska innovationsprogrammet Smart Built Environment. Strategiska innovationsprogram är en långsiktig gemensam satsning mellan VINNOVA, Formas och Energimyndigheten. Programmet startades 2015 och samordnas av IQ samhällsbyggnad. Programmets vision är *Hållbart samhällsbyggande och maximal brukar nytta genom effektiv informationshantering och industriella processer med digitaliseringen som drivkrafter*. Även inom detta program finns potential att belysa och utveckla frågor rörande digitalisering och tillgänglighet.

Formas vill mot bakgrund av detta lyfta fram att det både finns pågående forskningsprojekt som fokuserar på tillgänglighetsfrågor för äldre, samt att det i pågående och kommande satsningar från myndigheten kommer att finnas utrymme att söka forskningsmedel för frågor om utformning av bostäder och boendemiljöer ur ett tillgänglighetsperspektiv.

Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande, Formas
The Swedish Research Council for Environment, Agricultural Sciences and Spatial Planning

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Ingrid Petersson efter föredragning av forskningssekreterare Hanna Ridefelt.

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Ingrid Petersson".

Ingrid Petersson

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Hanna Ridefelt".

Hanna Ridefelt